vers VO OR vers

LEZING 1
76 MINUTEN

HABAKUK

1-3

Habakuks klachten over onrecht en Gods antwoord over oordeel, geloof en trouw.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/habakuk/1-3

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Habakuk en zijn historische achtergrond	2 min	4
2	Twee klachten en Gods antwoorden	4 min	5
3	Habakuks gebed en lofzang	2 min	7
4	Habakuk in het Nieuwe Testament	3 min	8
5	Habakuks klacht over het onrecht in Juda	3 min	10
6	God laat de Babyloniërs oprukken	5 min	12
7	Paulus haalt Habakuks waarschuwing aan	4 min	14
8	De waarschuwing voor de val van Jeruzalem	3 min	17
9	Waarom gebruikt God een goddeloos volk?	2 min	18
10	Babylon vangt volken en aanbidt zijn macht	2 min	19
11	Habakuk wacht op Gods antwoord	3 min	21
12	Het visioen en de volharding in Hebreeën	2 min	22
13	Het naderende einde van het Joodse bestel	2 min	24
14	Jezus’ komst ten oordeel over Jeruzalem	5 min	25

15	Hoogmoed en terugdeinzen tegenover geloof	3 min	29
16	Leven door geloof of door trouw	3 min	31
17	De oorspronkelijke tekst en de Septuaginta	3 min	32
18	Behoud voor wie God trouw blijven	3 min	34
19	Wee over Babylons roofzucht en geweld	4 min	35
20	De aarde vol van Gods heerlijkheid	3 min	37
21	Gods heerlijkheid kennen door Jezus	4 min	40
22	De beker van oordeel en de stomme afgoden	2 min	42
23	Stil zijn voor God in Zijn heilige tempel	2 min	43
24	Habakuks gebed over Gods machtige daden	4 min	45
25	Zich in God verheugen ondanks verwoesting	3 min	47
	Om verder te lezen		49

1

Habakuk en zijn historische achtergrond

We gaan twee heel korte boeken bekijken. Ze hebben elk drie hoofdstukken en zijn van twee kleine profeten die tijdgenoten van elkaar waren en ook tijdgenoten van Jeremia. Het zijn de boeken Habakuk en Zefanja. Het is niet duidelijk wie van deze mannen eerder leefde. Het is mogelijk dat Zefanja iets eerder was dan Habakuk, maar niemand weet dat zeker. Daarom lijkt het het gemakkelijkst om ze te behandelen in de volgorde waarin ze in onze Bijbels staan, met Habakuk als eerste.

Sommigen van jullie hebben de naam Habakuk misschien anders horen uitspreken. Ik heb me jarenlang afgevraagd welke uitspraak juist was, zonder daar een definitief, gezaghebbend antwoord op te krijgen. Ik volg de uitspraaknotatie uit een oude King James-bijbel, al weet ik niet of die correct is. Vroeger wisselde ik vaak van uitspraak, zelfs binnen één lezing. Ik ga nu proberen consequent dezelfde uitspraak te gebruiken.

Deze beide mannen waren late profeten, die in de late zevende eeuw voor Christus profeteerden. Het gaat dan om jaartallen iets boven zeshonderd voor Christus. De zevende eeuw voor Christus zou zeshonderd en nog wat voor Christus zijn. Net zoals wij nu in de twintigste eeuw leven, terwijl onze jaartallen negentien-zoveel zijn. Zoals ik al zei, waren ze vrijwel zeker allebei tijdgenoten van Jeremia. De precieze datering van Habakuk is onbekend, omdat hij ons heel weinig geeft waarmee we hem kunnen dateren. We weten alleen dat de komst van de Babyloniërs dreigde, en dat die niet lang meer op zich zou laten wachten. We weten dat Jeremia ongeveer veertig jaar profeteerde voordat de Babyloniërs binnenvielen. Dat betekent dat Habakuk zijn tijdgenoot moet zijn geweest.

Zefanja geeft geen datum, maar hij zegt wel dat hij tijdens de regering van Josia profeteerde. Daarmee zou ook hij een tijdgenoot van Jeremia zijn, al was hij mogelijk iets ouder dan Jeremia. Hoe dan ook, het zijn korte profetenboeken met één

boodschap, en dat is de boodschap van verwoesting. Waar beide profetieën op doelen, is de komst van de Babyloniërs tegen Jeruzalem. Die werd veroorzaakt door de zonden van het volk van Juda.

2

Twee klachten en Gods antwoorden

Habakuk is echter een beetje anders. Hij verschilt niet alleen van Zefanja, maar van alle andere profeten, doordat hij zich niet richt op de zonden van het volk. En hij spreekt niet tot het volk over wat God doet. In plaats daarvan spreekt Habakuk tot God over wat God doet. Habakuk heeft een interessante opbouw, want er zijn twee rondes waarin de profeet bij God klaagt en een antwoord van God terugkrijgt.

In hoofdstuk 1, vers 2 tot en met 4, vinden we zijn eerste klacht bij God. Zijn klacht is dat onrecht ongestraft lijkt te blijven. Vermoedelijk bedoelt hij in zijn eigen samenleving, in Juda, in Jeruzalem. De goddelozen hebben de overhand en het lijkt hun goed te gaan, en er wordt geen recht gedaan. God antwoordt hem daarop in hoofdstuk 1, vers 5 tot en met 11. Daar maakt Hij duidelijk dat God daar iets aan gaat doen. Hij zal een oordeel brengen in de vorm van de Chaldeeën. Dat zijn de Babyloniërs die in vers 6 worden genoemd. De Babyloniërs zullen binnenkomen en deze zondaars in Juda uitroeien.

God heeft Habakuk een afdoende antwoord op zijn eerste klacht gegeven. Zijn klacht was: ‘Het is echt goddeloos. Onze samenleving is volkomen naar de knoppen gegaan, en er wordt niets gedaan om hen te straffen.’ En God zegt: ‘Maak je geen zorgen. Ik ga hen straffen. Wacht maar, je zult het zien. Ik ga de Chaldeeën laten komen. Zij zullen iedereen uitroeien.’

Habakuk vond dat geen prettig antwoord, want: ‘Wacht nu eens even, hoe kunt U iemand die zo slecht is als de Babyloniërs, die zeker slechter zijn dan wijzelf, gebruiken om ons te straffen?’ Dat zat de profeet gewoon niet lekker. Dus brengt hij dit naar voren als zijn tweede klacht. Die staat ook in hoofdstuk 1, vers 12 tot en met 17. Zijn

vraag daar is in wezen: ‘Waarom gaat U iemand gebruiken die zo verdorven is? Dat lijkt niet rechtvaardig. Wij verdienen misschien een oordeel, maar verdienen wij dat meer dan de Babyloniërs zelf? Dat is niet erg logisch.’

In hoofdstuk 2, vers 1, zegt de profeet:

> Ik ging op mijn wachtpost staan, nam mijn plaats in op de vestingwal, en keek uit om te zien wat Hij in mij spreken zou en wat ik antwoorden zou op mijn aanklacht.
>
> HABAKUK 2:1

Hier gaat het om het antwoord op zijn tweede klacht. De rest van hoofdstuk 2, dat wil zeggen hoofdstuk 2, vers 2 tot en met 20, is Gods antwoord op zijn tweede klacht.

Zijn eerste klacht ging over onrecht in zijn eigen samenleving, onrecht en goddeloosheid binnen die samenleving die onbestraft bleven. Gods antwoord was dat Hij hen door de Babyloniërs zou straffen. Zijn tweede klacht was vervolgens dat de Babyloniërs een onwaardig werktuig van Gods oordeel waren, en dat leek niet juist. God beantwoordt de tweede klacht dus in hoofdstuk 2 door erop te wijzen dat Gods rechtvaardigheid rechtvaardig is. Hij zal goddeloze mensen straffen en rechtvaardige mensen behouden. In wezen zal ook Babylon op zijn tijd geoordeeld worden. Intussen verdient Juda het oordeel. Hoewel Habakuk deze woorden niet zegt, lezen we op andere plaatsen in de Schrift natuurlijk wel:

> Want nu is het de tijd dat het oordeel begint bij het huis van God; en als het eerst bij ons begint, wat zal het einde zijn van hen die het Evangelie van God ongehoorzaam zijn?
>
> 1 PETRUS 4:17

Er kunnen andere volken zijn die verdorvener zijn dan de Joden, maar de Joden dragen meer verantwoordelijkheid, omdat zij meer voorrechten hadden, meer kennis van gerechtigheid. Het oordeel begint dus terecht bij Gods eigen volk. Als Hij Zijn

eigen volk niet oordeelt wanneer het niet leeft naar het licht dat het heeft, zou je je kunnen afvragen of God wel zo rechtvaardig was als Hij goddeloze mensen die helemaal geen licht hadden, zou straffen voor dezelfde soort dingen.

Gods antwoord aan Habakuk is in wezen dat God alle zondaars zal oordelen, Babyloniërs en Joden. Het is alleen zo dat Hij eerst de Joden zal oordelen, met de Babyloniërs als werktuig. Op een later tijdstip zullen ook de Babyloniërs het oordeel ondergaan. Dat loopt door tot het einde van hoofdstuk 2.

3

Habakuks gebed en lofzang

Wanneer je bij hoofdstuk 3 komt, is alles wat er van Habakuk nog overblijft deze psalm die door de profeet is geschreven. Het is gewoon een gebed. Alleen al door ernaar te kijken, kun je zien dat het op veel van de Psalmen lijkt. Hoofdstuk 3, vers 1 zegt:

> Een gebed van Habakuk, de profeet. Op Sjigjonot.
>
> HABAKUK 3:1

Het zal je waarschijnlijk opvallen dat woorden als Sjigjonot in sommige opschriften van de Psalmen voorkomen. Het zijn namen van muziekinstrumenten. Als de psalmdichter zoiets in het opschrift van een psalm schrijft, geeft hij meestal aan welk instrument hij in gedachten had om dit specifieke lied te begeleiden.

Aan het einde van Habakuk, aan het einde van vers 19, staat:

> De HEERE Heere is mijn kracht, Hij maakt mijn voeten als die van de hinden, en Hij doet mij treden op mijn hoogten. Voor de koorleider, bij mijn snarenspel.
>
> HABAKUK 3:19

Dat is interessant. Het lijkt erop dat dit op veel van de Psalmen lijkt, met een opdracht aan de koorleider enzovoort. Het is eenvoudigweg een lofpsalm voor God. Habakuk klaagt twee keer bij God, maar zodra God Zijn definitieve antwoord heeft gegeven, zegt

de profeet in wezen: ‘U bent het waard om geprezen te worden.’ Helemaal aan het einde, in de verzen 17 tot en met 19, zegt hij:

> Al zal de vijgenboom niet in bloei staan en er geen vrucht aan de wijnstok zijn, al zal de opbrengst van de olijfboom tegenvallen en zullen de velden geen voedsel voortbrengen, al zal het kleinvee uit de kooi verdwenen zijn en er geen rund in de stallen over zijn — ik zal dan toch in de HEERE van vreugde opspringen, mij verheugen in de God van mijn heil. De HEERE Heere is mijn kracht, Hij maakt mijn voeten als die van de hinden, en Hij doet mij treden op mijn hoogten. Voor de koorleider, bij mijn snarenspel.
>
> HABAKUK 3:17-19

4

Habakuk in het Nieuwe Testament

Er staan enkele dingen in Habakuk die als citaten en als heel belangrijke thema's in het Nieuwe Testament terugkomen. In vers 5 staat bijvoorbeeld een vers dat Paulus aanhaalt tegenover de Joden in de synagoge in Antiochië in Pisidië. Wanneer we daaraan toe zijn, zullen we opmerkingen maken over het verband tussen wat Habakuk bedoelde en wat Paulus zei.

In hoofdstuk 2, vers 4, hebben we wat heel goed Paulus' lievelingsvers uit het Oude Testament zou kunnen zijn. Het zou in elk geval een strijd zijn tussen dit vers en Genesis 15:6. Genesis 15:6 zegt:

> En hij geloofde in de HEERE, en Die rekende hem dat tot gerechtigheid.
>
> GENESIS 15:6

Dit vers zegt:

> Zie, zijn ziel is hoogmoedig, niet oprecht in hem, maar de rechtvaardige zal door zijn geloof leven.
>
> HABAKUK 2:4

Paulus haalt deze beide passages uit het Oude Testament aan, vaak samen en meer dan eens, omdat ze de fundamentele onderbouwing vanuit het Oude Testament vormen voor Paulus' nadruk op rechtvaardiging door geloof.

Dat Paulus deze verzen aanhaalde, vooral in Romeinen, heeft Maarten Luther zo sterk in de richting van de Reformatie gestuurd. Daardoor zag hij dat de Rooms-Katholieke Kerk, door mensen een groot aantal godsdienstige en rituele vereisten op te leggen voor hun behoud, verder ging dan de Schriften. Die leerden in wezen dat rechtvaardiging voortkomt uit geloof. Wanneer we bij Habakuk 2:4 komen en dat bespreken, zal ik erop wijzen dat er enkele interessante, misschien kleine moeilijkheden zijn in de manier waarop Paulus het gebruikt, maar daar komen we te zijner tijd op terug.

Er staat ook een heel belangrijke uitspraak in hoofdstuk 2, vers 14. Die wordt niet rechtstreeks aangehaald in het Nieuwe Testament, maar Paulus zinspeelt erop. Habakuk 2:14 zegt:

> Want de aarde zal vol worden met de kennis van de heerlijkheid van de HEERE, zoals het water de bodem van de zee bedekt.
>
> HABAKUK 2:14

Dit lijkt op twee andere uitspraken uit het Oude Testament, en volgens mij neemt Paulus de bewoording ervan over in een uitspraak in 2 Korinthe, die we later zullen bekijken. Hoewel het dus een kort boek is, staan er minstens drie verzen in Habakuk, waarvan er één heel belangrijk is, die in het Nieuwe Testament zijn verweven en deel worden van de nieuwtestamentische openbaring.

Ik heb je iets verteld over de opbouw van het boek. We hebben de korte klacht van de profeet en Gods korte antwoord, en de langere klacht van de profeet en Gods langere antwoord. Daarna hebben we het gebed van de profeet, en daarmee eindigt het boek. Laten we ernaar kijken. Bij het grootste deel ervan zal ik me naar ik hoop niet gedrongen voelen al te veel opmerkingen te maken, maar er zullen er wel enkele zijn.

5

Habakuks klacht over het onrecht in Juda

> De last die de profeet Habakuk gezien heeft. HEERE, hoelang roep ik om hulp en luistert U niet, roep ik tot U: Geweld! en verlost U niet? Waarom doet U mij onrecht zien en aanschouwt U de moeite? Ja, verwoesting en geweld zijn tegenover mij, er ontstaat onenigheid, ruzie verheft zich. Daarom verliest de wet zijn kracht en komt het recht nooit meer tevoorschijn; want de goddeloze omsingelt de rechtvaardige, daarom komt het recht verdraaid tevoorschijn.
>
> HABAKUK 1:1-4

Sommige bewoordingen van deze klacht zouden bijna kunnen klinken alsof hij het over de invasie van de Babyloniërs heeft. Bijvoorbeeld:

Slechte mensen omsingelen mensen die goed leven.

Zoals later inderdaad gebeurde toen de Babyloniërs de stad Jeruzalem belegerden. Toch zou dat niet helemaal kloppen, want Jeruzalem was niet rechtvaardig. Dat is juist waarom de Babyloniërs hen omsingelden. De Babyloniërs waren de uitvoerders van Gods oordeel over een zeer onrechtvaardige stad. Dit is veel waarschijnlijker een beschrijving van onrecht binnen de Joodse samenleving zelf. De uitspraak dat de wet machteloos is en het recht nooit zijn loop krijgt, klinkt niet alsof hij klaagt over een internationale strijd. Het gaat erom dat Gods wet in de rechtbanken niet wordt nageleefd. Er is een wet die, als de rechters en bestuurders die zouden volgen, tot gerechtigheid in de samenleving zou leiden. Maar de rechters eerbiedigen Gods wet

niet. De wet lijkt machteloos, omdat niemand binnen het rechtshandhavingsstelsel eraan trouw is. En daarom komt er eenvoudigweg niets van gerechtigheid terecht. De laatste regel van vers 4 zegt:

Daardoor worden er oneerlijke uitspraken gedaan.

In vers 3 klaagt hij dat hij al deze ongerechtigheid en deze ellende moet aanzien. Dat herinnert ons er natuurlijk aan dat wij als rechtvaardige mensen te midden van een onrechtvaardig volk leven, een onrechtvaardige samenleving, en dat het ons verdriet doet om dat te zien. Dat zou het ons tenminste moeten doen. Hij is niet blij wanneer hij deze ongerechtigheid ziet. Natuurlijk is niemand blij om ongerechtigheid te zien wanneer hij er zelf het slachtoffer van is. Maar een christen, een godvruchtig mens die meevoelt met wat er in Gods hart leeft, heeft verdriet over gebeurtenissen waar hij zelf geen slachtoffer van is, maar waarvan hij weet dat ze God verdriet doen.

We lezen dat Lot, die niet de rechtvaardigste man is die we ons in het Oude Testament kunnen voorstellen, rechtvaardiger was dan zijn tijdgenoten in Sodom. In 2 Petrus staat dat hij verdriet had, of dat hij dag aan dag in Sodom zijn rechtvaardige ziel kwelde:

> — want deze rechtvaardige, die in hun midden woonde, heeft dag in dag uit zijn rechtvaardige ziel gekweld bij het zien en horen van hun wetteloze daden —
>
> 2 PETRUS 2:8

Habakuk zag dat soort dingen in Juda, en het deed hem verdriet. Het kwelde zijn ziel, en hij roept erover tot God. Hij zegt in vers 2:

Hoelang moet ik nog roepen zonder dat U luistert? Ik roep U zelfs om hulp vanwege al het geweld, maar er lijkt niets aan gedaan te worden. U grijpt niet in.

Het lijkt alsof hij zegt: ‘God, U laat de Joodse samenleving naar de knoppen gaan, en U doet niets om het onrecht recht te zetten. U laat de goddelozen er gewoon mee wegkomen.’

6

God laat de Babyloniërs oprukken

God antwoordt hem, vanaf vers 5:

> Zie rond onder de heidenvolken en aanschouw, verbijster u, sta verbijsterd, want Ik breng in uw dagen een werk tot stand dat u niet zult geloven wanneer het verteld wordt.
>
> HABAKUK 1:5

Met andere woorden, je hebt een tunnelvisie. Je kijkt alleen maar naar wat er in je eigen kleine samenleving gebeurt. Er gebeurt iets op het internationale toneel waar je op moet letten, want dat zal een antwoord geven op je klacht.

> Want zie, Ik doe de Chaldeeën opstaan, dat grimmige en onstuimige volk, dat de breedten van de aarde doorkruist om woningen in bezit te nemen die niet van hem zijn.
>
> HABAKUK 1:6

Ze slokken eenvoudigweg het grondgebied van andere mensen op.

> Schrikwekkend en ontzagwekkend is het. Zijn recht en zijn hoogheid gaan van hem uit. Zijn paarden zijn sneller dan luipaarden, feller dan avondwolven. Zijn ruiters komen eraan in galop, zijn ruiters komen van ver aangevlogen als een arend die toeschiet om te verslinden. Ieder van hen komt om geweld te bedrijven, hun gezichten oostwaarts gericht, en men verzamelt gevangenen als zand. Ja, zelf drijft hij de spot met de koningen, vorsten zijn hem een bespotting. Zelf lacht hij om elke vesting, hij hoopt er aarde tegen op en neemt hem in.
>
> HABAKUK 1:7-10

Dat wil zeggen, ze werpen belegeringswallen op en nemen vestingen in, versterkte steden.

> Dan zal hij als de wind veranderen en verdertrekken. Zo maakt hij zich schuldig die van zijn kracht zijn god maakt.
>
> HABAKUK 1:11

Dit lijkt te betekenen dat de Chaldeeën door God worden opgewekt, zoals Hij in vers 6 aangeeft. Ze trekken eropuit, doen hun veroveringen en behalen hun overwinningen. Maar vervolgens schrijven ze in vers 11 hun overwinningen niet toe aan Jehovah, Die hun die overwinningen heeft gegeven. In plaats daarvan branden ze wierook voor hun eigen godheden en geven die de eer.

[Vertalersnoot: De spreker volgt hier de Engelse lezing waarin Babylon zijn macht aan zijn god toeschrijft. De hierboven aangehaalde HSV spreekt over iemand die van zijn kracht zijn god maakt.] Daardoor worden ook zij schuldig en verdienen ze het oordeel.

Misschien vroeg je je af wat het in vers 7 betekent:

Ze bepalen zelf wat recht is en hoeveel aanzien ze verdienen.

Het is niet helemaal duidelijk hoe we dat moeten begrijpen. Er zijn mensen die waardigheid en een ambt enzovoort verkrijgen doordat iemand hun die verleent. Het zijn mensen die ondergeschikt zijn aan grotere koningen of iets dergelijks. Ze ontvangen hun waardigheid doordat iemand boven hen hun die verleent. Het zou kunnen betekenen dat de Babyloniërs daarentegen autonoom zijn. Ze zijn soeverein. Ze komen aan de macht en zijn aan niemand verantwoording verschuldigd.

Natuurlijk wordt daarbij buiten beschouwing gelaten dat ze aan God verantwoording verschuldigd zijn. Maar menselijk gesproken zijn ze een onafhankelijk volk. Ze ontvangen hun waardigheid niet doordat een hogere koning hun die verleent. Ze zijn geen vazallen van iemand anders. Ze komen op als een onafhankelijke, autonome macht. En dat doen ze als de machtigste macht die er op dat moment op aarde is, om alle landen om hen heen te veroveren.

Hij zegt hier niet uitdrukkelijk dat Hij Juda door de Chaldeeën zal oordelen, al ligt dat er misschien wel in besloten. Zeker wanneer er in vers 10 staat:

Ze lachen om elke vesting.

En:

want ze werpen aarden wallen op en nemen die in.

Dan klinkt het alsof Habakuk daaruit zou begrijpen dat het om de vesting Jeruzalem zelf gaat, en dat de Babyloniërs die zullen innemen.

God geeft deze profetie dus als antwoord op Habakuks klacht over het onrecht dat in Jeruzalem wordt gedaan, ook al noemt Hij Jeruzalem niet uitdrukkelijk. Daaruit zou vanzelf volgen dat God zegt: 'Wel, dit zal Jeruzalem treffen. Ik ga je klacht beantwoorden door de Chaldeeën te laten komen.' En Habakuk kon op zijn minst één en één bij elkaar optellen en begrijpen dat dit betekent dat Jeruzalem zal bezwijken onder de Chaldeeuwse vloed en invasie. Dit antwoord van de Heere begint bij vers 5, met dit vers dat Paulus daadwerkelijk aanhaalt. Zoals ik al aangaf, was Paulus volgens mij heel goed vertrouwd met het boek Habakuk, deels omdat hij zo veel hield van hoofdstuk 2, vers 4. Zijn kennis ervan was meer dan gemiddeld, want hij zinspeelde op hoofdstuk 2, vers 14 en nam er bewoordingen uit over zonder het zelfs maar te citeren. Het lijkt alsof de taal van het boek in zijn denken verweven was, zodat hij in de taal van het boek sprak, zelfs wanneer hij niet citeerde. Wanneer hij vers 5 aanhaalde, kan het dus niet zo zijn dat hij de context ervan niet kende. Hij was vertrouwd met het boek Habakuk. En toch roept de manier waarop Paulus het aanhaalt vragen op over het verband tussen wat Habakuk werkelijk zei en wat Paulus zegt.

7

Paulus haalt Habakuks waarschuwing aan

Paulus haalt dit vers aan in Handelingen hoofdstuk 13, in de eerste opgetekende preek van Paulus. Het was niet zijn eerste preek, maar het is de eerste die in Handelingen is opgetekend. Hij was op zijn eerste zendingsreis en predikte in een synagoge tot de

Joden van Antiochië in Pisidië, die niet erg ontvankelijk waren voor het Evangelie. De heidenen die naar hem luisterden waren dat wel, maar de Joden in Antiochië in Pisidië waren niet zo ontvankelijk. In Handelingen 13:40 en 41 zegt Paulus:

> Pas dan op dat u niet overkomt wat er gezegd is in de profeten: Zie, verachters, verwonder u en verdwijn, want Ik verricht een werk in uw dagen, een werk dat u niet zult geloven als iemand het u vertelt.
>
> HANDELINGEN 13:40-41

Stel dat we Habakuk niet hadden gelezen en alleen deze aanhaling van Paulus kenden. We zouden weten dat hij het Oude Testament aanhaalt, maar de context van de oorspronkelijke uitspraak niet kennen. Dan zouden we ons kunnen afvragen hoe hij dit bedoelt. Bedoelt hij dat het Evangelie is wat ze niet zullen geloven, ook al wordt het hun verkondigd? In de directe context van Paulus' preek klinkt het alsof hij zoiets zegt. Hij zegt: 'Als je mijn boodschap niet gelooft, dan pas je misschien in deze beschrijving bij de profeet: God doet iets in de wereld waar je geen enkele aandacht aan schenkt. Zelfs als het je wordt verkondigd, wil je er niet naar luisteren.'

Volgens die opvatting verwijst hij met het werk dat God doet naar het Evangelie zelf. Dat zouden ze beslist niet geloven, zelfs als het hun werd verkondigd. Het probleem is dat die uitleg niet strookt met wat Habakuk zei. Wat was het werk dat God deed in Habakuk 1:5? Wat is het werk waar God naar verwijst wanneer Hij zegt:

> Zie rond onder de heidenvolken en aanschouw, verbijster u, sta verbijsterd, want Ik breng in uw dagen een werk tot stand dat u niet zult geloven wanneer het verteld wordt.
>
> HABAKUK 1:5

God vertelt ons wat het werk is dat Hij doet in vers 6, de regel die er direct op volgt:

> Want zie, Ik doe de Chaldeeën opstaan, dat grimmige en onstuimige volk, dat de breedten van de aarde doorkruist om woningen in bezit te nemen die niet van hem zijn.
>
> HABAKUK 1:6

Met andere woorden, het werk dat God in de dagen van Hosea deed, was een buitenlandse macht tegen Jeruzalem laten optrekken om het te verwoesten, als oordeel over hun verwerping van Gods wegen. In de tijd van Habakuk waren de mensen van Israël verdorven opstandelingen tegen God. En God zou een werk doen dat zo verbazingwekkend zou zijn dat de Joden het zelf nauwelijks konden geloven. Dat de Babyloniërs Jeruzalem zouden verwoesten, is het werk waar Hij het hier over heeft. En inderdaad, de Joden geloofden het niet, hoewel het hun verteld werd.

Je herinnert je dat ze in Jeremia hoofdstuk 7 zeiden:

‘De tempel van God staat hier in Jeruzalem. God zou nooit toestaan dat er iets met de tempel gebeurt. We zijn veilig zolang de tempel van Jehovah hier staat.’

Jeremia waarschuwde hen:

> Stel uw vertrouwen niet op bedrieglijke woorden: De tempel van de HEERE, de tempel van de HEERE, de tempel van de HEERE is dit!
>
> JEREMIA 7:4

Zelfs na de eerste twee deportatiegolven zeiden sommige valse profeten:

> Binnen twee volle jaren breng Ik alle voorwerpen van het huis van de HEERE naar deze plaats terug, die Nebukadnezar, de koning van Babel, uit deze plaats heeft meegenomen en naar Babel heeft gebracht.
>
> JEREMIA 28:3

Hoewel Jeremia en Habakuk en Zefanja de ondergang van Jeruzalem profeteerden, geloofden de meeste Joden het niet, ook al werd het hun verkondigd.

8

De waarschuwing voor de val van Jeruzalem

Hoe past dat bij wat Paulus zegt? Paulus sprak ook tot een publiek van Joodse opstandelingen. Ze aanvaardden het Evangelie niet. In dit geval verkondigde hij hun het Evangelie en aanvaardden ze het niet. Maar wat heeft dat met Habakuks waarschuwing te maken? Persoonlijk geloof ik dat Paulus zegt: 'Toen Habakuk predikte, wilden de Joden zich niet laten waarschuwen voor de verwoesting die over Jeruzalem kwam. Ze sloegen geen acht op zijn waarschuwing. Jullie staat iets heel vergelijkbaars te wachten.'

Let op wat hij zegt in Handelingen 13:40:

> Pas dan op dat u niet overkomt wat er gezegd is in de profeten:
>
> HANDELINGEN 13:40

De profeten voorspelden de ondergang van Jeruzalem door de hand van Babylon. Hij zegt: 'Pas maar op, anders zal jullie hetzelfde overkomen.'

Iemand zou kunnen zeggen: 'Maar deze Joden waren niet in Jeruzalem. Paulus predikte in Pisidië, niet in Jeruzalem.' Dat is waar, maar kijk eens naar de geschiedenis. Josephus wijst erop dat tijdens de Joodse Oorlog overal rond de Middellandse Zee Joden werden afgeslacht in heidense gebieden. Die oorlog duurde drieënhalf jaar en liep uit op de verwoesting van Jeruzalem. De opstand van de Joden in Judea leidde tot een algemene burgeroorlog tussen Joden en heidenen en tot de uitroeiing van Joodse bevolkingsgroepen in veel heidense plaatsen, zoals Alexandrië in Egypte, en in Syrië en andere plaatsen. In sommige van deze steden werden zo'n vijftigduizend Joden en twintigduizend Joden uitgeroeid in verband met de Joodse opstand. De Joden in Antiochië in Pisidië konden er dus niet zonder meer op rekenen ongestraft te blijven bij deze massavernietiging die op komst was. Ze waren Joods. Ze bevonden zich in de wereld rond de Middellandse Zee, waar deze algemene

ontwrichting zou plaatsvinden. De Joden zouden verschrikkelijke dingen ondergaan, en het was een gebeurtenis die leek op wat de mensen in Habakuks tijd overkwam. Ik denk dus dat Paulus zegt dat je, als je het Evangelie verwerpt, het gevaar loopt iets te ondergaan zoals dat waarvoor Habakuk zijn volk waarschuwde. In zijn tijd waren het de Babyloniërs die zouden komen om Jeruzalem te verwoesten. In Paulus' tijd maakte die generatie mee dat de Romeinen kwamen en hetzelfde deden. De overeenkomsten tussen die twee gebeurtenissen in de geschiedenis zijn opvallend voor iedereen die beide keren bestudeert dat Jeruzalem werd verwoest en de Joden werden weggevoerd.

9

Waarom gebruikt God een goddeloos volk?

Nu komen we bij de tweede klacht van de profeet, vanaf hoofdstuk 1, vers 12. Nadat God hem heeft verteld dat Hij de Babyloniërs doet opkomen om hen als werktuig voor het oordeel te gebruiken, klaagt de profeet dat God te rein, te heilig is om Zijn reputatie te bezoedelen door zulke goddeloze werktuigen te gebruiken. Hij zegt:

> Bent U niet van oudsher de HEERE, mijn God, mijn Heilige? Wij zullen niet sterven. HEERE, U hebt hem gesteld tot een oordeel. Rots, U hebt hem gegrondvest om te straffen.
>
> HABAKUK 1:12

Daarmee bedoelt hij de Babyloniërs. Zij zijn degenen die terechtgewezen moeten worden. Zij zijn degenen die geoordeeld zouden moeten worden, niet wij.

> U bent te rein van ogen om het kwade aan te zien, moeite kunt U niet aanschouwen. Waarom aanschouwt U wie trouweloos handelen, zwijgt U, wanneer een goddeloze hem verslindt die rechtvaardiger is dan hijzelf?
>
> HABAKUK 1:13

De profeet heeft geklaagd dat zijn eigen volk niet rechtvaardig was, maar nu klaagt hij dat ze in ieder geval rechtvaardiger zijn dan de Babyloniërs. Hoe kunt U dit laten gebeuren, God? Hoe kunt U erbij staan en het niet tegenhouden wanneer een machtig volk komt en een volk vernietigt dat niet zo goddeloos is als dat volk zelf, een volk dat rechtvaardiger is dan het werktuig zelf?

Hij zegt in vers 13:

Uw ogen zijn te zuiver om kwaad te kunnen aanzien.

Sommige mensen hebben gedacht dat dit betekent dat God zonde niet eens kan zien, maar dat is natuurlijk belachelijk. De Bijbel zegt ergens anders dat

> De ogen van de HEERE zijn op elke plaats: ze slaan slechte en goede mensen gade.
>
> SPREUKEN 15:3

Dat Zijn ogen te rein zijn om het kwaad te aanschouwen en dat Hij de goddeloosheid niet kan aanzien, moet je opvatten in de zin van het goedkeuren ervan. Hij kan er niet met goedkeuring naar kijken. Hij kan er niet zonder emotie naar kijken. Hij kan er niet naar kijken zonder er boos om te worden. Hij kan het kwaad op geen enkele manier goedkeuren of er met goedkeuring naar kijken. Hoe kan Hij dan de Babyloniërs bij hun verovering van het Heilige Land goedkeuren, of schijnbaar goedkeuren?

10

Babylon vangt volken en aanbidt zijn macht

Vers 14:

> U maakt de mensen als vissen in de zee, als kruipende dieren, die geen heerser hebben.
>
> HABAKUK 1:14

Hier vergelijkt hij de Babyloniërs met vissers, die met een groot net de zee van de heidenwereld opgaan en door hun militaire onderneming alle volken bijeenbrengen. Het net is kennelijk hun militaire apparaat, want ze trekken eropuit met hun net en brengen hun slachtoffers terug, overwonnen als vissen en dieren die gevangen zijn en in strikken verstrikt zijn geraakt. En God maakt al deze volken, met inbegrip van Jeruzalem en Juda, als vissen in de zee, als kruipende dieren die geen heerser hebben.

> Hij haalt ze alle met een vishaak op, brengt ze bijeen met zijn sleepnet, en verzamelt ze met zijn werpnet. Daarom verblijdt en verheugt hij zich. Daarom offert hij aan zijn sleepnet, brengt hij een reukoffer aan zijn werpnet, want daardoor is zijn vangst groot en zijn voedsel overvloedig. Mag hij daarom zijn sleepnet blijven leegmaken, volken zonder medelijden blijven doden?
>
> HABAKUK 1:15-17

Met andere woorden, als wezens die minder dan mensen zijn. Deze Babyloniërs behandelen hun gevangenen niet als mensen. Ze behandelen hen als dieren.

En U laat dit toe, God. Dit is niet te begrijpen. U zegent hun onderneming. U laat hen deze mensen bijeenbrengen zoals vissers vissen in een net bijeenbrengen, en ze geven U daar niet de eer voor. Ze offeren aan hun net en branden wierook voor hun sleepnet. Dat betekent dat ze hun eigen militaire macht aanbidden in plaats van God. Natuurlijk had God daar in vers 11 al op gewezen.

> Dan zal hij als de wind veranderen en verdertrekken. Zo maakt hij zich schuldig die van zijn kracht zijn god maakt.
>
> HABAKUK 1:11

Habakuk brengt hier dus geen nieuwe gedachten naar voren. Hij reageert eenvoudig op wat God heeft gezegd. Dat is niet te begrijpen, God, dat U zo'n goddeloos volk zou gebruiken en goedkeuren, terwijl Uw ogen zo rein zijn dat niet van U verwacht kan worden dat U het kwaad goedkeurt.

11

Habakuk wacht op Gods antwoord

De profeet heeft volgens mij het idee dat hij misschien een beetje voor zijn beurt heeft gesproken. Hij zegt in vers 1 van hoofdstuk 2:

> Ik ging op mijn wachtpost staan, nam mijn plaats in op de vestingwal, en keek uit om te zien wat Hij in mij spreken zou en wat ik antwoorden zou op mijn aanklacht.
>
> HABAKUK 2:1

[Vertalersnoot: De spreker leest in zijn Engelse Bijbel aan het slot van Habakuk 2:1: ‘wat ik zal antwoorden wanneer ik terechtgewezen word’. De hierboven aangehaalde HSV heeft: ‘wat ik antwoorden zou op mijn aanklacht’.]

Hij verwacht dat God hem een beetje zal terechtwijzen. Alsof hij een iets te grote mond tegen God heeft gehad en God hem daarvoor zal moeten terechtwijzen. Hoe dan ook, hij heeft gezegd wat hij dacht, zoals Joodse mensen vaak doen, vooral Joodse profeten. Hij heeft zijn gedachten geuit en hij weet dat hem hier een kleine uitbrander te wachten staat. God zal komen en hem daarvoor terechtwijzen. Hij zegt: ‘Nou, ik ga gewoon wachten tot God komt en dat doet. Dan zal ik zien wat Hij zegt en proberen alvast wat na te denken over hoe ik Hem zal antwoorden.’ Het antwoord dat Habakuk Hem uiteindelijk geeft, staat in hoofdstuk 3, een psalm van aanbidding. Maar hier komt de terechtwijzing. Vers 2:

> Toen antwoordde de HEERE mij en zei: Schrijf het visioen op, grif het duidelijk in tafelen, zodat het in het snel voorbijlopen te lezen is.
>
> HABAKUK 2:2

Een andere manier om die laatste regel weer te geven is:

zodat je het al rennend kunt lezen.

Zoals het hier in de New King James staat:

zodat wie het leest, kan rennen, klinkt het bijna alsof iemand die het leest daardoor bemoediging krijgt, of marsorders, of wat dan ook. Hij gaat lopen doordat hij het leest. Hij zal naar de strijd kunnen rennen, of iets dergelijks. Het is moeilijk om te weten wat daarmee precies wordt bedoeld. Of het gaat er gewoon om de goede wedloop te lopen, in de zin waarin het Nieuwe Testament dat woord gebruikt: volharden en het goede doen terwijl je allerlei moeilijkheden tegenkomt, enzovoort.

Maar een andere manier om die laatste regel van vers 2 weer te geven is:

zodat wie rent, het kan lezen, Dat zou iets anders kunnen suggereren, want Hij zegt:

schrijf het duidelijk op platen, Schrijf het op en maak het duidelijk, zodat iedereen die voorbijrent het kan lezen. Het zou kunnen betekenen: zet het in grote letters, zet het op een opvallende, duidelijk zichtbare plek, zodat zelfs iemand die voorbijrent de boodschap kan meekrijgen. Iemand die niet goed oplet. Zoals een groot reclamebord of zo, zodat iemand die niet speciaal luistert, iemand die haastig voorbijgaat, het niet kan missen. Maak het zo duidelijk. Zo hebben sommigen de betekenis van die laatste regel in vers 2 opgevat.

12

Het visioen en de volharding in Hebreeën

Vers 3 zegt:

> Voorzeker, het visioen wacht nog op de vastgestelde tijd,
> aan het einde zal Hij het werkelijkheid maken. Hij liegt niet.
> Als Hij uitblijft, verwacht Hem, want Hij komt zeker, Hij zal
> niet wegblijven.
>
> HABAKUK 2:3

De uitspraak:

> Voorzeker, het visioen wacht nog op de vastgestelde tijd, aan het einde zal Hij het werkelijkheid maken. Hij liegt niet. Als Hij uitblijft, verwacht Hem, want Hij komt zeker, Hij zal niet wegblijven. Zie, zijn ziel is hoogmoedig, niet oprecht in hem, maar de rechtvaardige zal door zijn geloof leven.
>
> HABAKUK 2:3-4

wordt in het boek Hebreeën daadwerkelijk geciteerd, of er wordt heel duidelijk op gezinspeeld. In Hebreeën hoofdstuk 10. Dit staat aan het slot van dit hoofdstuk van Hebreeën. De schrijver van Hebreeën herinnert de lezers er in de verzen 32 tot en met 34 aan hoe ze in een eerdere periode van hun leven als christen de goede wedloop hadden gelopen. Ze begonnen er nu moe van te worden. Toen ze pas gelovigen waren geworden, hadden ze goed gelopen, maar nu was dat aan het veranderen.

In vers 35 zegt hij:

> Werp dan uw vrijmoedigheid niet weg, die een grote beloning met zich meebrengt. Want u hebt volharding nodig, opdat u, na het volbrengen van de wil van God, de vervulling van de belofte zult verkrijgen.
>
> HEBREEËN 10:35-36

Nu citeert hij uit Habakuk. Hij zegt:

> Want: Nog een heel korte tijd en Hij Die komt, zal komen en niet uitblijven. Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven, en als iemand zich onttrekt, Mijn ziel heeft in hem geen behagen.
>
> HEBREEËN 10:37-38

Het is interessant dat dit duidelijk een citaat uit Habakuk hoofdstuk 2, de verzen 3 en 4, is, hoewel het anders is verwoord. De reden dat het anders is verwoord, is dat de schrijver van Hebreeën uit de Septuaginta citeert, die het iets anders weergeeft. Paulus citeert altijd uit de Septuaginta wanneer hij Habakuk 2, vers 4, aanhaalt. Daar is een reden voor, die ik je zo zal vertellen.

13

Het naderende einde van het Joodse bestel

Maar let eens op Hebreeën 10, vers 37:

Hij die komt, zal komen en niet op zich laten wachten.

Ik denk dat christenen die dit lezen, vooral als ze niet zo vertrouwd zijn met Habakuk, waar dit vandaan komt, aannemen dat het een verwijzing is naar de wederkomst van Jezus. Ik heb christenen dit over Jezus horen aanhalen:

Wacht op Hem, Hij komt echt. Ook al lijkt het misschien lang te duren, Hij zal niet te laat komen.

Feit is dat Jezus sinds de tijd waarin Hebreeën werd geschreven inderdaad heel lang op Zich heeft laten wachten. Ik denk niet dat hij het heeft over wat wij de wederkomst van Christus noemen.

Een van de onderwerpen die de schrijver van Hebreeën door zijn hele boek heen sterk bezighouden, is de vernietiging van het Joodse bestel. Want hij voorspelt die op veel plaatsen in Hebreeën heel duidelijk, en op andere plaatsen lijkt hij er minder duidelijk op te zinspelen. In Hebreeën 8, vers 13, vertelt hij ons bijvoorbeeld dat het Joodse bestel op het punt staat te verdwijnen. Het is natuurlijk in het jaar 70 na Christus verdwenen, en hij schreef dit kort daarvoor. In hoofdstuk 13 herinnerde hij zijn Joodse lezers eraan:

> Want wij hebben hier geen blijvende stad, maar wij zoeken de toekomstige.
>
> HEBREEËN 13:14

Jeruzalem, dat hun centrum van aanbidding was, zou niet blijven bestaan. Het zou worden verwoest.

Er staan in Hebreeën toespelingen op de verwoesting van Jeruzalem, behoorlijk wat. Ik denk zelfs dat de dreigende verwoesting van de Joodse orde in zekere zin de aanleiding was voor de schrijver om het boek Hebreeën te schrijven. Zijn lezers waren namelijk Joodse christenen die in de verleiding kwamen om terug te keren naar het jodendom. Hij zei: 'Daar is niets meer. Het zinkt weg. Het zal binnenkort verdwenen zijn. Doe geen moeite om terug te gaan. Zelfs als het voor altijd zou blijven bestaan, ga dan niet terug. Maar het is bijzonder dwaas om terug te keren naar het jodendom, aangezien het jodendom op zijn laatste benen loopt en binnenkort zal verdwijnen. De stad gaat verdwijnen. Die zal niet blijven bestaan.'

14

Jezus' komst ten oordeel over Jeruzalem

Nu de schrijver deze dingen in gedachten heeft en ze in hoofdstuk 8 en hoofdstuk 13 noemt, is het niet ondenkbaar dat hij in hoofdstuk 10 ook aan zoiets denkt. Jezus is inderdaad gekomen, niet in de zin van de wederkomst die wij nog verwachten, maar Hij is wel gekomen om Jeruzalem te oordelen. Zijn komst ten oordeel wordt precies in die bewoordingen beschreven, soms in Zijn eigen onderwijs en soms bij de profeten. De komst van Jezus betekent in verschillende passages meer dan één ding, afhankelijk van de context. In sommige contexten is de komst van Jezus Zijn komst aan het einde van de wereld. En andere keren is Zijn komst Zijn komst ten oordeel over een bepaald volk, op een bepaald moment in de geschiedenis.

Ik geloof dat het in Jezus' eigen onderwijs aan Zijn discipelen meestal betrekking heeft op de verwoesting die over Jeruzalem zou komen. Jezus zei in Mattheüs 16, volgens mij is het vers 28:

> Voorwaar, Ik zeg u: Er zijn sommigen van hen die hier staan, die de dood niet zullen proeven voordat zij de Zoon des mensen hebben zien komen in Zijn Koninkrijk.
>
> MATTHEÜS 16:28

Hij zei iets dergelijks in de rede op de Olijfberg. Hij zei:

> En dan zal aan de hemel het teken van de Zoon des mensen verschijnen; en dan zullen al de stammen van de aarde rouw bedrijven en zij zullen de Zoon des mensen zien, als Hij op de wolken van de hemel komt met grote kracht en heerlijkheid. En Hij zal Zijn engelen uitzenden onder luid bazuingeschal, en zij zullen Zijn uitverkorenen bijeenbrengen uit de vier windstreken, van het ene uiterste van de hemelen tot het andere uiterste ervan. Leer van de vijgenboom deze gelijkenis: wanneer zijn tak al zacht wordt en de bladeren uitspruiten, dan weet u dat de zomer nabij is. Zo ook u, wanneer u al deze dingen zult zien, weet dan dat het nabij is, voor de deur. Voorwaar, Ik zeg u: Dit geslacht zal zeker niet voorbijgaan, totdat al deze dingen gebeurd zijn.
>
> MATTHEÜS 24:30-34

Enzovoort.

Hier is een duidelijk voorbeeld. Toen Hij de gelijkenis van de wijngaard vertelde, zei Hij, nadat de pachters van de wijngaard de zoon hadden gedood:

> Wanneer dan de heer van de wijngaard komen zal, wat zal hij met die landbouwers doen?
>
> MATTHEÜS 21:40

Het antwoord was:

> Zij zeiden tegen Hem: Hij zal die kwaaddoeners een kwade dood doen sterven en zal de wijngaard aan andere landbouwers verhuren, die hem de vruchten op hun tijd zullen geven.
>
> MATTHEÜS 21:41

En inderdaad, Hij heeft die ellendige mannen volkomen omgebracht en de wijngaard aan anderen gegeven. Jezus kondigde aan dat het zo zou gaan. Maar het interessante is dat Hij zei:

Wat zal de eigenaar van de wijngaard met hen doen als hij komt?

Wat Hij hun heeft aangedaan, heeft Hij in het jaar 70 na Christus gedaan. En toch noemt Jezus dat Zijn komst, waarbij Hij straf brengt over degenen die Jezus hebben gedood.

Dus wanneer de schrijver van Hebreeën zegt:

> Want: Nog een heel korte tijd en Hij Die komt, zal komen en niet uitblijven. Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven, en als iemand zich onttrekt, Mijn ziel heeft in hem geen behagen.
>
> HEBREEËN 10:37-38

kan hij op de wederkomst doelen. Maar als dat zo is, zat hij ernaast. Ik geloof niet dat hij daarop kan doelen, want Jezus heeft heel lang op Zich laten wachten: tweeduizend jaar sinds dit geschreven werd. Maar hij heeft eerder gezegd:

> Als Hij spreekt van een nieuw verbond, heeft Hij daarmee het eerste voor verouderd verklaard. En wat oud is verklaard en wat veroudert, staat op het punt te verdwijnen.
>
> HEBREEËN 8:13

Als hij het hier dus heeft over Jezus Die komt om door middel van de Romeinen Jeruzalem te oordelen, dan zijn er twee redenen die dit ondersteunen. Eén daarvan is dat het niet op zich liet wachten. Het kwam kort nadat dit geschreven was.

Ten tweede sluit het aan bij waar Habakuk het over had, want God zegt tegen Habakuk:

> Voorzeker, het visioen wacht nog op de vastgestelde tijd, aan het einde zal Hij het werkelijkheid maken. Hij liegt niet. Als Hij uitblijft, verwacht Hem, want Hij komt zeker, Hij zal niet wegblijven.
>
> HABAKUK 2:3

In de context van Habakuk was het volgende wat zou komen de verwoesting van Jeruzalem door de Babyloniërs. Toen Hebreeën werd geschreven, was het volgende wat zou komen de verwoesting van Jeruzalem door de Romeinen. Ik denk dat het citaat uit Habakuk in de gedachten van de schrijver van Hebreeën erop wijst dat deze schrijvers een parallel zagen tussen hun eigen tijd en die van Habakuk. Dat geldt ook voor Paulus, toen hij in Antiochië in Pisidië uit hetzelfde boek citeerde. Habakuk schreef naar alle waarschijnlijkheid ongeveer veertig jaar voordat Jeruzalem viel. Paulus en die mannen predikten ongeveer veertig jaar voordat Jeruzalem opnieuw viel. Maar de schrijver van Hebreeën schreef natuurlijk veel korter vóór die gebeurtenis. Wanneer hij zegt:

het komt echt en zal niet op zich laten wachten.

geeft hij daarmee aan dat het onmiddellijk komt. Het zal niet wachten. Het komt binnenkort.

15

Hoogmoed en terugdeinzen tegenover geloof

Er is nog een verschil in de manier waarop Hebreeën de passage uit Habakuk citeert. Dat heeft te maken met het citaat van Paulus' lievelingsvers daar:

> Zie, zijn ziel is hoogmoedig, niet oprecht in hem, maar de rechtvaardige zal door zijn geloof leven.
>
> HABAKUK 2:4

In Habakuk hoofdstuk 2 en vers 4 staat:

Kijk, wie verwaand is, is vanbinnen niet oprecht, maar wie goed leeft, zal leven door zijn geloof.

Maar de schrijver van Hebreeën citeert het zo:

> Want: Nog een heel korte tijd en Hij Die komt, zal komen en niet uitblijven. Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven, en als iemand zich onttrekt, Mijn ziel heeft in hem geen behagen.
>
> HEBREEËN 10:37-38

Die uitspraak:

Als iemand terugdeinst, ben Ik niet blij met hem.

is de manier waarop de Septuaginta deze uitspraak weergeeft:

> Voorzeker, het visioen wacht nog op de vastgestelde tijd, aan het einde zal Hij het werkelijkheid maken. Hij liegt niet. Als Hij uitblijft, verwacht Hem, want Hij komt zeker, Hij zal niet wegblijven. Zie, zijn ziel is hoogmoedig, niet oprecht in hem, maar de rechtvaardige zal door zijn geloof leven.
>
> HABAKUK 2:3-4

Het is dus heel anders in de Septuaginta. Het is heel anders. We kunnen uitgaan van de Hebreeuwse Masoretische tekst, waarop de weergave van Habakuk in onze Bijbels is gebaseerd. We kunnen ook de Septuaginta nemen, die heel anders luidt. In beide gevallen zegt God in Habakuk 2, vers 4 dat er twee groepen mensen zijn. In de ene groep heeft God behagen; deze mensen zullen niet geoordeeld worden. In de andere groep heeft Hij geen behagen; deze mensen zullen wel geoordeeld worden.

Degenen met wie God niet ingenomen is, worden in de Hebreeuwse versie aangeduid als:

wie verwaand is. Dat is degene wiens ziel niet oprecht is in hem, de persoon wiens hart niet goed staat tegenover God. De Septuaginta geeft het zo weer:

Wie de moed verliest of terugdeinst, daar ben Ik niet blij mee.

Daartegenover staat degene die geloof heeft. Er zijn mensen met wie God ingenomen is, en er zijn mensen met wie God niet ingenomen is. Wat God hier tegen Habakuk zegt, is: ‘Luister, Ik duld geen goddeloosheid. Wie goddeloos is, met hem ben Ik niet ingenomen. Of dat nu Babyloniërs zijn of inwoners van Jeruzalem, dat maakt niet uit. Wie goddeloos is, met hem is Mijn ziel niet ingenomen. Zijn hart is niet oprecht in hem. Hij is hoogmoedig. Ja, de Babyloniërs zijn hoogmoedig. De inwoners van Jeruzalem ook. Wie hoogmoedig is, op hem ben Ik boos, en zij zullen hun verdiende loon krijgen. Maar hoe dan ook, degene die zal leven, zal de man van geloof zijn. De man die geloof heeft, zal leven.’

16

Leven door geloof of door trouw

Hier hebben we nog een verschil tussen de Septuaginta en de Hebreeuwse tekst. En dit is heel belangrijk voor de manier waarop Paulus het vers gebruikt. De Hebreeuwse tekst en de Septuaginta, de Griekse vertaling, verschillen in de manier waarop ze de persoon beschrijven met wie God niet ingenomen is. Zoals we al aangaven, zegt de ene dat hij hoogmoedig is. De andere zegt dat hij zich terugtrekt. Dat verschilt een beetje, maar in beide gevallen is het de verkeerde houding, en God is er niet mee ingenomen.

Maar de Hebreeuwse tekst en de Septuaginta verschillen ook in hun beschrijving van de man met wie God wel ingenomen is. In de Hebreeuwse tekst, waar we lezen:

Wie goed leeft, zal leven door zijn geloof.

betekent het Hebreeuwse woord voor ‘geloof’ eigenlijk ‘trouw’. Maar wanneer het in de Septuaginta in het Grieks wordt vertaald, staat er ‘pistis’, wat ‘geloof’ betekent.

Paulus leunde natuurlijk sterk op de vertaling van de Septuaginta toen hij zei:

Wie goed leeft, zal leven door geloof.

Door de eigenschap dat je God gelooft. Hij wees erop dat Abraham op die manier gerechtvaardigd werd.

> Want wat zegt de Schrift? En Abraham geloofde God, en het is hem tot gerechtigheid gerekend.
>
> ROMEINEN 4:3

Ook zegt hij dat Habakuk zei:

> Zie, zijn ziel is hoogmoedig, niet oprecht in hem, maar de rechtvaardige zal door zijn geloof leven.
>
> HABAKUK 2:4

Dat wil zeggen, door te geloven. Geloof is eigenlijk geloven. Maar dat is niet wat de Hebreeuwse versie van Habakuk werkelijk zegt. In het Hebreeuws staat er:

Wie goed leeft, zal leven door zijn trouw.

Ofwel zijn trouw, zijn trouw aan God.

Onze Bijbel volgt meestal de Hebreeuwse tekst. Maar de vertalers lieten zich hier meer beïnvloeden door hun protestantse opvatting daarover dan door trouw aan het Hebreeuws. Want de laatste regel in Habakuk 2:4 zou moeten luiden:

Wie goed leeft, zal leven door zijn trouw.

Dus door zijn trouw, niet alleen door geloof.

De betekenissen van de woorden ‘trouw’ en ‘geloof’ overlappen elkaar enigszins. Maar voor het grootste deel hebben die woorden verschillende betekenissen. Geloof is vertrouwen of geloven, en zo gebruikte Paulus het. En hij steunde sterk op de Septuaginta om dat duidelijk te maken. De Hebreeuwse tekst zegt:

Wie goed leeft, zal leven door zijn trouw. Ofwel ‘zijn loyaliteit’. Dat suggereert iets wat enigszins anders is, want geloven is één ding. Trouw zijn, betrouwbaar zijn, standvastig zijn, trouw blijven bij tegenspoed, is niet precies hetzelfde.

17

De oorspronkelijke tekst en de Septuaginta

Je kunt hierover op een paar manieren redeneren. Je kunt stellen dat als je geloof hebt, als je echt zaligmakend geloof hebt, dat zichtbaar zal worden in je trouw. Dat trouw een vrucht is van echt geloof. Als je werkelijk op God vertrouwt, zul je niet afhaken. Als je werkelijk een gelovige bent en gerechtvaardigd bent doordat je God gelooft, dan zal trouw het resultaat zijn in je leven. Je zult een trouwe christen zijn.

Ik geloof dat die uitspraak waar is. Ik weet niet of Paulus het zo bedoelde. Ik weet niet of Paulus op die manier met de Hebreeuwse tekst wilde omgaan. Er is nog een andere overweging, namelijk dat de Septuaginta misschien wel de oorspronkelijke tekst

weergeeft. Habakuk heeft misschien daadwerkelijk iets geschreven wat meer lijkt op wat Paulus uit de Septuaginta citeerde. En onze Hebreeuwse tekst, zoals die er nu ligt, is misschien verminkt. Ik zeg niet dat dit waar is, maar het is niet onmogelijk.

Dit bedoel ik: de Septuaginta werd 285 jaar vóór Christus vertaald. En de oudste versie die we van de tekst van het Oude Testament in het Hebreeuws hebben, komt uit de Dode Zeerollen. Dat betekent dat de Septuaginta ongeveer 285 jaar ouder is dan de Hebreeuwse handschriften die bij de Dode Zeerollen zijn gevonden. Daarom kan de Septuaginta, hoewel die in dit specifieke geval heel anders luidt, de oorspronkelijke lezing beter bewaard hebben dan zelfs de Dode Zeerollen.

Het is mogelijk dat toen Habakuk dit oorspronkelijk in het Hebreeuws schreef, het woord dat hij gebruikte inderdaad het woord voor geloof was, in plaats van trouw. Maar sindsdien hebben Hebreeërs of Joodse schriftgeleerden de tekst verminkt en het veranderd in trouw. Misschien omdat de Joden vanuit hun godsdienstige opvattingen niet vonden dat geloof alleen een toereikende grond voor behoud was.

Volgens deze theorie zouden de vertalers van de Septuaginta correct hebben vertaald wat er in het origineel stond. Maar de Hebreeuwse tekst die onze vertalingen volgen, en die van een paar honderd jaar na de Septuaginta dateert, kan heel goed verminkt zijn en het Joodse denken of het rabbijnse denken weerspiegelen. Zij dachten: ‘Nou, we maken het mensen te gemakkelijk als we zeggen dat God hen zou behouden alleen doordat ze geloven, door hun geloof. Misschien moeten we dit een klein beetje aanpassen en zeggen: door hun trouw.’ Want de Joden zouden zeker zoiets geloven.

Ik weet niet wat de oplossing is. Er is een verschil tussen de woorden in het Hebreeuws en die in het Grieks. Zoals ik al zei, is de meest bevredigende oplossing misschien dat het Grieks de oorspronkelijke betekenis daadwerkelijk bewaart en dat de Hebreeuwse tekst zoals wij die hebben, veranderd is en minder nauwkeurig is.

18

Behoud voor wie God trouw blijven

Hoe dan ook, en dit is niet erg bevredigend voor degenen die proberen vast te stellen wat de oorspronkelijke tekst zei, beide uitspraken zijn waar. Beide uitspraken zijn theologisch waar: we worden gerechtvaardigd door geloof, maar geloof dat rechtvaardigt zal tot uiting komen in trouw aan God, in trouw zijn aan God. Als we de Hebreeuwse tekst nemen zoals die er staat, zegt God tegen Habakuk dat mensen die terugdeinzen, mensen die hoogmoedig zijn, of mensen die niet oprecht van hart zijn, met andere woorden, mensen die niet recht staan tegenover God, door God worden verafschuwd. God heeft geen behagen in hen. Maar degenen die God trouw zijn, zullen niet sterven. God brengt verwoesting over de goddelozen, maar niet over de getrouwen.

Er was een overblijfsel in Israël, in Juda, waartoe Habakuk behoorde, waartoe Jeremia behoorde, waartoe Zefanja behoorde en nog enkele anderen. Dit overblijfsel zou behouden worden. Ze zouden leven omdat ze trouw waren. Er waren niet veel getrouwen in Israël, maar de man die trouw is, zal vanwege zijn trouw leven. Hij zal niet onder het oordeel vallen dat hier wordt voorspeld. Dat is waarschijnlijk de enige betekenis die Habakuk uit de uitspraak haalde. Tenzij het oorspronkelijke Hebreeuws natuurlijk iets anders zei dan wat we hier hebben.

Het zou kunnen dat Gods uitspraak tegen Habakuk was:

wie goed leeft, zal leven door wat hij gelooft Of doordat hij op God vertrouwt. Dat zou voor Habakuk ook betekenis hebben, omdat hij Gods rechtvaardigheid in deze situatie niet helemaal kon begrijpen. God zou eenvoudig kunnen zeggen: ‘Vertrouw op Mij, vertrouw op Mij. Een goed mens, een mens die aan Mijn kant staat, zal op Mij vertrouwen, en hij zal voor zijn vertrouwen beloond worden. Hij zal voor zijn geloof beloond worden.’

Hoe dan ook, er blijven enkele onbeantwoorde vragen over hoe Paulus, of waarom Paulus, in dit geval zo sterk gebruikmaakte van de Septuaginta. Maar als de Septuaginta inderdaad de oorspronkelijke lezing beter bewaart dan onze Masoretische

tekst of dan de tekst van de Dode Zeerollen, dan zou Paulus het eigenlijk meer bij het rechte eind hebben dan de Hebreeuwse handschriften waaruit ons boek Habakuk is vertaald.

De vraag hoe tekstoverlevering en tekstcorruptie plaatsvinden, is nogal duizelingwekkend. Sommige van deze kwesties kunnen we niet echt oplossen, maar ik wil je alleen laten weten dat het een beetje anders is zoals het er nu staat. Trouw is wat er hier in het Hebreeuws staat.

19

Wee over Babylons roofzucht en geweld

Vers 5:

> En ook omdat hij trouweloos handelt bij de wijn, en een trots man is, maar hij zal niet slagen; hij die zijn keel wijd openspert als het graf, en net als de dood is, die niet verzadigd wordt, hij die alle heidenvolken bij zich verzameld heeft, en alle volken bij zich bijeengebracht heeft.
>
> HABAKUK 2:5

Wie is dat? Hij heeft het over de Babyloniërs.

Dat betekent blijkbaar dat hij zich helemaal opjut door dronken te worden, en overmoedig en hoogmoedig wordt. En hij krijgt gewoon ambities die een mens niet zou moeten hebben. In plaats van tevreden te zijn met thuisblijven en te genieten van het grondgebied dat God hem gegeven heeft, wil hij dat van alle anderen er ook nog bij hebben.

[Vertalersnoot: De Engelse Bijbeltekst die de spreker hier gebruikt, zegt in Habakuk 2:5 dat hij niet thuisblijft. De hierboven aangehaalde HSV heeft op die plaats: ‘hij zal niet slagen’.]

Er staat in vers 6:

> Zullen dan die allen niet een spreuk en een spotlied, vol raadsels, over hem aanheffen? Men zal zeggen: Wee hem die vermeerdert wat niet van hem is — hoelang nog? — die gepand goed op zich laadt!
>
> HABAKUK 2:6

Dit is de eerste van vijf wee-uitspraken die hier in de rest van dit hoofdstuk volgen. Deze wee-uitspraken worden een spotlied genoemd dat de volken op een dag tegen Babylon zullen aanheffen. Je herinnert je dat er in Jesaja hoofdstuk 13 en 14 een paar hoofdstukken over Babylon en zijn val gingen. Daar stond ook een spotlied, waarin werd gezegd:

> Hoe is hij gevallen, die de volken deed beven!
>
> JESAJA 14:12

Enzovoort. Er wordt voorspeld dat Babylon zal vallen.

Hoewel Babylon in Habakuks tijd volken als buit bijeenbracht, zou de tijd komen dat die volken het laatst zouden lachen, dat ze Babylon zouden bespotten en het wee erover zouden uitspreken. We hebben hier dus vijf wee-uitspraken. De eerste gaat over degene die zich verrijkt door te krijgen wat niet van hem is. Dat wil zeggen: de Babyloniërs breiden hun rijk uit door grondgebied in te nemen dat hun eigenlijk niet toebehoort.

> Zullen niet, opeens, zij die u bijten, opstaan, ontwaken wie u doen beven, zodat u hun tot buit wordt? Omdat ú vele heidenvolken beroofd hebt, zullen alle overgebleven volken u beroven, vanwege het vergoten bloed van de mensen en het geweld tegen het land, de stad en al zijn inwoners.
>
> HABAKUK 2:7-8

Hier is de tweede wee-uitspraak:

> Wee hem die op winstbejag uit is voor zijn huis, om zijn nest in de hoogte te bouwen, om zich te redden uit de greep van het kwaad! U hebt schande voor uw huis beraamd. Door vele volken uit te roeien, hebt u tegen uw leven gezondigd, want de steen schreeuwt vanuit de muur, en de balk antwoordt erop vanuit het houtwerk.
>
> HABAKUK 2:9-11

Dit is beeldspraak. Blijkbaar wordt de koning van Babylon voorgesteld als iemand die zijn huis opbouwt, of zijn bezit, zijn rijk, door verovering en kwaad en de slechte dingen die hij doet. Maar het huis zelf zal klagen. De stenen en de balken zullen het tegen hem uitschreeuwen.

Dit is natuurlijk niet letterlijk. Het is net als het bloed van Abel dat uit de aardbodem riep toen Kaïn hem doodde, zoals in Genesis hoofdstuk 4 staat. Maar het punt is dat het bewijs van je zonde tot God zal roepen om wraak. Hier wordt het beeld gebruikt dat je je huis bouwt op de rug van al die volken die je door onrecht hebt overwonnen. Het huis zelf zal tegen je roepen, en God zal hun roep om gerechtigheid moeten horen.

20

De aarde vol van Gods heerlijkheid

Vers 12, het derde wee:

> Wee hem die een stad met vergoten bloed bouwt, die een stad op onrecht grondvest!
>
> HABAKUK 2:12

Dat zou Babylon zijn, dat door oorlog en verovering wordt gebouwd.

> Zie, is het niet van de HEERE van de legermachten dat volken zich inspannen voor het vuur en natiën zich voor niets afmatten? Want de aarde zal vol worden met de kennis van de heerlijkheid van de HEERE, zoals het water de bodem van de zee bedekt.
>
> HABAKUK 2:13-14

Deze voorspelling dat de aarde vol zal worden van de kennis van de heerlijkheid van de HEERE, zoals het water de zee bedekt, suggereert in de directe context waarschijnlijk dat God Zich bekend zal maken door Zijn oordeel over Zijn vijanden. In dit specifieke geval zou dat zijn wanneer Hij Babylon oordeelt. Zijn heerlijkheid zal zichtbaar worden in Zijn overwinning op die wereldmacht. Maar er zit meer in dan dat.

Er zijn nog twee andere gelegenheden waarbij in wezen dezelfde voorspelling wordt gedaan. Die werd volgens mij voor het eerst door Mozes gedaan, in Numeri hoofdstuk 14. Bileam zegt iets wat hier een beetje op lijkt, maar Mozes deed deze uitspraak. Numeri 14:21 zegt:

> Echter, zo waar Ik leef, de hele aarde zal met de heerlijkheid van de HEERE vervuld worden!
>
> NUMERI 14:21

Let op wat hier staat:

de hele aarde zal vol zijn van de glorie van de Heer.

Dan wordt er in Jesaja hoofdstuk 11 iets aan toegevoegd, of wordt het een beetje veranderd. En vervolgens neemt Habakuk beide uitspraken over en combineert ze.

Numeri 14:21 zegt:

de aarde zal vol zijn van de glorie van de Heer.

Jesaja 11, vers 9, zegt:

> Men zal nergens kwaad doen of verderf aanrichten op heel Mijn heilige berg, want de aarde zal vol zijn van de kennis van de HEERE, zoals het water de bodem van de zee bedekt.
>
> JESAJA 11:9

En dan voegt hij eraan toe:

zoals het water de zee bedekt.

Dus in Numeri stond:

> Echter, zo waar Ik leef, de hele aarde zal met de heerlijkheid van de HEERE vervuld worden!
>
> NUMERI 14:21

In Jesaja staat dat de aarde vol zal zijn van de kennis van de HEERE. Daaraan wordt toegevoegd: ‘zoals het water de zee bedekt’.

Habakuk neemt beide gedachten over: de aarde zal vol zijn van de kennis van de HEERE én van de heerlijkheid van de HEERE. Hij combineert ze zo:

> Want de aarde zal vol worden met de kennis van de heerlijkheid van de HEERE, zoals het water de bodem van de zee bedekt.
>
> HABAKUK 2:14

Hij combineert dus de elementen uit Numeri 14:21 en Jesaja 11:9.

21

Gods heerlijkheid kennen door Jezus

Wat is de vervulling hiervan? Wanneer, of in welke zin, zal de aarde vol worden van de kennis van de heerlijkheid van de HEERE? Dit is, zoals ik eerder zei, iets waarop Paulus zinspeelt. Hij citeert dit vers niet rechtstreeks, maar hij heeft het duidelijk in gedachten wanneer hij deze uitspraak doet in 2 Korinthe 4:6. 2 Korinthe 4:6 zegt:

> Want God, Die gezegd heeft dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is ook Degene Die in onze harten geschenen heeft tot verlichting met de kennis van de heerlijkheid van God in het aangezicht van Jezus Christus.
>
> 2 KORINTHE 4:6

Let op:

van het kennen van Gods glorie in het gezicht van Jezus Christus.

Let op: de kennis van de heerlijkheid van God. God heeft ons verlicht door in ons hart te schijnen, om ons de kennis van de heerlijkheid van God in het aangezicht van Jezus te geven. Dat wil zeggen: als we Jezus zien, zien en verkrijgen we de kennis van de heerlijkheid van de HEERE. En wij behoren tot die mensen over de hele wereld — de Korinthiërs waren heidenen — tot die mensen buiten Jeruzalem, in de heidense wereld over de hele aarde, die de kennis van de heerlijkheid van de HEERE begonnen te verkrijgen. En ze verkregen die door het Evangelie, doordat ze Jezus leerden kennen.

Wanneer er in Habakuk 2:14 staat:

> Want de aarde zal vol worden met de kennis van de heerlijkheid van de HEERE, zoals het water de bodem van de zee bedekt.
>
> HABAKUK 2:14

suggereert dat dat de hele wereld Jezus zal leren kennen. Dit kun je heel letterlijk opvatten. In dat geval zou het kunnen dat de postmillennialisten gelijk hebben, want zij geloven dat de hele wereld gekerstend zal worden. De heerlijkheid van de HEERE zal dan door de prediking van het Evangelie een verschijnsel zijn dat overal ter wereld bij iedereen bekend is.

Of de premillennialisten zouden zeggen dat dit tijdens het duizendjarig rijk vervuld zal worden. En in die tijd zullen er natuurlijk alleen christenen overblijven, of zullen zelfs degenen die geen christen zijn van de heerlijkheid van de HEERE weten. En dat zal over de hele aarde vervuld worden.

Of de amillennialisten zouden in wezen zeggen dat de vervulling daarvan voornamelijk in de gemeente plaatsvindt. Het gaat er dan niet zozeer om dat werkelijk ieder mens christen wordt. Het gaat erom dat hier eigenlijk alleen wordt gedoeld op zo'n enorme, wijdverbreide verspreiding van het Evangelie, een wereldwijde, internationale kennis van de heerlijkheid van de HEERE. Zoals het water de zee bedekt, zal de kennis van de HEERE het land volledig bedekken. Dat het Evangelie aan elk volk gepredikt zal worden, zou dus alles kunnen zijn wat ermee bedoeld wordt.

Ik denk dat de amillennialisten het over het algemeen zo begrijpen. Niet zozeer dat werkelijk ieder mens christen zal worden, maar dat de kennis van de heerlijkheid van de Heere bekend wordt door het Evangelie. Zoals Paulus zei:

God heeft Zijn licht in ons hart laten schijnen, zodat we Zijn glorie leren kennen in het gezicht van Jezus.

Dus wanneer we naar Jezus kijken, wanneer we met Hem in aanraking komen, ontdekken we in die openbaring de kennis van de heerlijkheid van God. En dat is natuurlijk het resultaat van bekering.

Of dit betekent dat werkelijk ieder mens die bekering zal ervaren, of dat het alleen betekent dat het wereldwijd verbreid zal zijn, over de hele wereld, de woorden kunnen beide betekenissen hebben. En elke eschatologische visie heeft een manier om daarnaar te kijken. Maar het uiteindelijke doel van God is dat de kennis van Zijn

heerlijkheid over de hele wereld gezien en gekend wordt. Zo moet de kerk haar opdracht opvatten: de kennis van de heerlijkheid van God verspreiden door de wereld met Jezus in aanraking te brengen.

22

De beker van oordeel en de stomme afgoden

Vers 15:

> Wee hem die zijn naaste te drinken geeft, u die uw vergif daaraan toevoegt, en hem ook dronken maakt om hun naaktheid te aanschouwen. U bent eerder met schande verzadigd dan met eer. Drink ook zelf en laat uw voorhuid zien. De beker in de rechterhand van de HEERE zal op u overgaan: schandelijk braaksel over uw eer. Want het geweld tegen de Libanon zal u bedekken en de verwoesting onder de dieren zal ontsteltenis teweegbrengen, vanwege het vergoten bloed van de mensen, en het geweld aan het land, de stad en al zijn inwoners.
>
> HABAKUK 2:15-17

Nu zegt hij dat je drinkt om je naaste uit te buiten. Je dringt hem daadwerkelijk drank op, maakt hem dronken zodat je daar misbruik van kunt maken. Welnu, God gaat hetzelfde met jou doen. Hij gaat jou dronken maken. We herinneren ons de beeldspraak uit Jeremia hoofdstuk 25, waarin alle volken de beker zouden drinken die God hun zou geven. Ze zouden dronken worden en wankelen. Maar dat was een symbool van het oordeel dat over hen kwam. Babel was volgens Jeremia 25 ook een van degenen die die beker moesten drinken.

Overigens zou bijna alles wat deze weeën omvatten op Jeruzalem kunnen worden toegepast. Maar gezien het verband geloof ik dat de manier waarop de hele reeks weeën in vers 6 begon, aangeeft dat deze weeën tegen Babel gericht zijn, wanneer het valt.

Vers 18:

> Wat is het nut van een gesneden beeld, wanneer zijn maker het gesneden heeft, of van een gegoten beeld dat leugens onderwijst, wanneer de maker op zijn maaksel vertrouwt terwijl het stomme afgoden zijn die hij maakt? Wee hem die tegen het stuk hout zegt: Word wakker! en: Ontwaak! tegen een zwijgende steen. Zouden zij iemand kunnen onderwijzen? Zie, het is met goud en zilver overtrokken, maar er zit volstrekt geen levensgeest in hem.
>
> HABAKUK 2:18-19

23

Stil zijn voor God in Zijn heilige tempel

Hij heeft het over beelden die uit steen en hout zijn gehouwen.

> Maar de HEERE is in Zijn heilige tempel. Wees stil voor Zijn aangezicht, heel de aarde!
>
> HABAKUK 2:20

Nu kan met de heilige tempel hier niet de tempel in Jeruzalem bedoeld zijn. Dat zou naar mijn mening namelijk in strijd zijn met de hele boodschap van Habakuk. Jeruzalem en zijn tempel zullen verwoest worden. Het is niet de tempel in Jeruzalem die blijvend is, maar God heeft ook Zijn heilige tempel in de hemel. Hij is in de hemel. De mens is op aarde.

Nu zou deze laatste uitspraak:

Laat iedereen op aarde stil zijn voor Hem,

in zekere zin een terechtwijzing aan Habakuk zelf kunnen zijn. Hij klaagde over Gods oordelen. Hij klaagde over Gods werkwijze. Hij zei:

> Ik ging op mijn wachtpost staan, nam mijn plaats in op de vestingwal, en keek uit om te zien wat Hij in mij spreken zou en wat ik antwoorden zou op mijn aanklacht.
>
> HABAKUK 2:1

Welnu, dit kan zijn terechtwijzing zijn. God zegt:

De Heer is in Zijn heilige tempel. Laat iedereen op aarde stil zijn voor Hem.

Het lijkt een beetje op wat God tegen Job zei:

Luister, bemoei je met je eigen zaken. Je lijdt, en dat is Mijn zaak. Ik bestuur het heelal, niet jij. Vertrouw gewoon op Mij. Dat is eigenlijk wat God zegt.

> Wee hem die tegen het stuk hout zegt: Word wakker! en: Ontwaak! tegen een zwijgende steen. Zouden zij iemand kunnen onderwijzen? Zie, het is met goud en zilver overtrokken, maar er zit volstrekt geen levensgeest in hem. Maar de HEERE is in Zijn heilige tempel. Wees stil voor Zijn aangezicht, heel de aarde!
>
> HABAKUK 2:19-20

24

Habakuks gebed over Gods machtige daden

Dus we hebben aan het einde van Habakuk, in hoofdstuk 3, dit gebed. Een gebed van Habakuk, deze profeet, op Sjiginoth. De precieze betekenis van Sjiginoth is bij geleerden niet bekend. Het is een van die woorden die in de oude literatuur niet vaak genoeg voorkomen om de precieze betekenis ervan vast te stellen, maar het is waarschijnlijk een muzikale term.

> HEERE, toen ik Uw tijding hoorde, heb ik gevreesd. HEERE, Uw werk, behoud het in het leven in het midden van de jaren, maak het bekend in het midden van de jaren. Denk in Uw toorn aan ontferming!
>
> HABAKUK 3:2

God zou binnenkort Zijn toorn over Jeruzalem tonen, maar Hij zou hun later ook barmhartigheid bewijzen. Hij zou hen niet volledig vernietigen.

God kwam uit Teman, dat een Edomitisch gebied was.

> God kwam van Teman, de Heilige van het gebergte Paran. Sela Zijn majesteit bedekte de hemel, de aarde was vol van Zijn lof. Er was een glans als van het zonlicht; lichtstralen kwamen uit Zijn hand, daarin ging Zijn macht schuil. Voor Hem uit ging de pest, de gloed ervan volgde Hem op de voet. Hij stond en deed de aarde schudden, Hij keek en liet heidenvolken opspringen. De aloude bergen werden verpletterd, de eeuwige heuvels hebben zich neergebogen. De eeuwige wegen zijn van Hem.
>
> HABAKUK 3:3-6

Nu kan iedereen die niet gelooft dat de profeten beeldspraak gebruiken, hier ernstige problemen mee krijgen. Eeuwige heuvels die zich voor God neerbuigen, de eeuwige bergen die verstrooid worden. Dit is heel goed mogelijk een terugverwijzing naar de berg Sinaï, want Mozes had in Deuteronomium 33:2 een lied dat aan de berg Sinaï herinnerde en begon met beeldspraak die hier sterk op lijkt. In Deuteronomium 33, vers 2. Al zou dit ook een verwijzing kunnen zijn naar Gods daden van oordeel in het algemeen, maar dan in zeer sterke beeldspraak.

> Ik zag de tenten van Kusjan gebogen onder het onrecht, de tentkleden van het land Midian sidderden. Was de HEERE tegen de rivieren ontbrand? Woedde Uw toorn tegen de rivieren, of was Uw verbolgenheid tegen de zee, dat U op Uw paarden reed? Uw wagens brachten heil. U haalde Uw boog tevoorschijn om de eden, aan de stammen gedaan door het woord. Sela Met rivieren spleet U de aarde. De bergen zagen U, zij beefden van angst. Een vloed van water stroomde voorbij, de watervloed liet zijn stem klinken, hoog hief hij zijn handen op. Zon en maan stonden stil in hun woning; met het licht bewogen Uw pijlen zich voort, met de gloed Uw glinsterende speer.
>
> HABAKUK 3:7-11

Ik vermoed dat Habakuk hier terugblikt op hoe God in het verleden Zijn macht heeft geopenbaard in het oordeel. Hij begint met verwijzingen naar de Sinaï. We hebben het gehad over de rivieren en de zee die God vreesden. Dat verwijst misschien naar het moment waarop Hij de Rode Zee spleet en de Jordaan spleet, zodat Zijn volk verder kon trekken. Wanneer er gesproken wordt over het laten stilstaan van de zon en de maan, klinkt dat als een verwijzing naar Jozua hoofdstuk 10. Daar liet God de zon

stilstaan om de Israëlieten een voordeel te geven in de strijd tegen hun vijanden. Dit is misschien een heel poëtische en beeldende opsomming van enkele daden van God, waarbij Hij in het verleden de goddelozen oordeelde en Zijn macht toonde.

> In gramschap schreed U voort over de aarde, in toorn vertrapte U de heidenvolken. U bent uitgetrokken tot heil van Uw volk, tot heil van Uw Gezalfde. U hebt het dak van het huis van de goddeloze verbrijzeld, U legt het fundament bloot tot de hals toe. Sela
>
> HABAKUK 3:12-13

Sommige dingen hierin zijn heel moeilijk uit te leggen.

> U doorboorde met zijn eigen pijlen het hoofd van zijn strijders. Zij stormden aan om mij te verspreiden, zij die zich verheugden alsof zij de ellendige in een verborgen plaats wilden verslinden. U betrad met Uw paarden de zee, de schuimkoppen van grote wateren.
>
> HABAKUK 3:14-15

Dat klinkt ook als de uittocht.

25

Zich in God verheugen ondanks verwoesting

> Ik hoorde het en mijn buik sidderde. Bij het geluid trilden mijn lippen. Verrotting tastte mijn beenderen aan. Ik sidderde op de plaats waar ik stond. Zeker, ik zal rustig wachten op de dag van de benauwdheid, als die aanbreekt voor het volk dat ons zal aanvallen.
>
> HABAKUK 3:16

Dit is blijkbaar zijn voorspelling van de toekomst, want tot en met vers 15 spreekt hij over wat God in het verleden heeft gedaan. Nu, in vers 16, voorspelt hij wat God met Juda en uiteindelijk met Babel gaat doen. Het deed de profeet beven toen hij het hoorde, en zijn beenderen verrotten, figuurlijk gesproken. Maar nu ziet hij dat God uiteindelijk toch het juiste doet. Daarom zegt hij in vers 17:

> Al zal de vijgenboom niet in bloei staan en er geen vrucht aan de wijnstok zijn, al zal de opbrengst van de olijfboom tegenvallen en zullen de velden geen voedsel voortbrengen, al zal het kleinvee uit de kooi verdwenen zijn en er geen rund in de stallen over zijn —
>
> HABAKUK 3:17

Trouwens, die verwijzing naar voeten als die van een hinde en naar het lopen als een hert op de heuvels is ontleend aan Psalm 18, vers 33. Het is gewoon een herhaling daarvan. De verzen 17 en 18 zeggen in wezen: hoeveel er ook misgaat, ik zal me nog steeds in God verblijden.

In vers 17 klinkt het alsof hij het over een ramp in de landbouw heeft, en dat zou kunnen. Hij zou kunnen zeggen: hoe slecht ons jaar ook is — en het ergste wat er gewoonlijk gebeurde, was dat de oogst mislukte — ik zal me nog steeds in God verblijden als de oogst mislukt.

Maar het is mogelijk dat al deze beelden — de vijgenboom, de wijnstokken, de olijfboom, de kudden — allemaal naar Israël verwijzen. Het is hem tenslotte geopenbaard dat de Joden overwonnen zullen worden. Hij zou daar figuurlijk naar kunnen verwijzen, naar de vijgenboom die niet bloeit, naar het ontbreken van vrucht aan de wijnstokken. De opbrengst van de olijfboom blijft uit. We weten dat de olijfboom elders een beeld voor Israël is. Als de kudde uit de schaapskooi wordt weggenomen, zou dat zeker kunnen verwijzen naar Israël dat uit zijn land wordt weggenomen. Het is niet zeker of de profeet het zo bedoelt, maar de bewoordingen laten die mogelijkheid zeker toe.

Dus hij zegt: zelfs als deze verwoesting over mijn volk komt, die God mij hierin heeft laten voorzien, zal ik me nog steeds in God verblijden. Hij zal mijn kracht zijn. Ik zal een van die getrouwen zijn die door mijn trouw zullen leven. Anderen misschien niet, maar dat is de enige houding die ik kan aannemen tegenover Gods soevereine oordeel.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Habakuk 2:1
- 1 Petrus 4:17
- Habakuk 3:1
- Habakuk 3:19
- Habakuk 3:17-19
- Genesis 15:6
- Habakuk 2:4
- Habakuk 2:14
- Habakuk 1:1-4
- 2 Petrus 2:8
- Habakuk 1:5
- Habakuk 1:6
- Habakuk 1:7-10
- Habakuk 1:11
- Handelingen 13:40-41
- Jeremia 7:4
- Jeremia 28:3
- Handelingen 13:40
- Habakuk 1:12
- Habakuk 1:13
- Spreuken 15:3
- Habakuk 1:14
- Habakuk 1:15-17
- Habakuk 2:2
- Habakuk 2:3

- Habakuk 2:3-4
- Hebreeën 10:35-36
- Hebreeën 10:37-38
- Hebreeën 13:14
- Mattheüs 16:28
- Mattheüs 24:30-34
- Mattheüs 21:40
- Mattheüs 21:41
- Hebreeën 8:13
- Romeinen 4:3
- Habakuk 2:5
- Habakuk 2:6
- Jesaja 14:12
- Habakuk 2:7-8
- Habakuk 2:9-11
- Habakuk 2:12
- Habakuk 2:13-14
- Numeri 14:21
- Jesaja 11:9
- 2 Korinthe 4:6
- Habakuk 2:15-17
- Habakuk 2:18-19
- Habakuk 2:20
- Habakuk 2:19-20
- Habakuk 3:2
- Habakuk 3:3-6
- Habakuk 3:7-11
- Habakuk 3:12-13
- Habakuk 3:14-15
- Habakuk 3:16
- Habakuk 3:17

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.